

Доброго дня! Тема уроку. Двокрапка у складному реченні

Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою:

moshev2020@icloud.com

Теоретична частина

- **Перегляньте.** Двокрапка у складному реченні.
<https://www.youtube.com/watch?v=87TYtuKBY9Q>

Отже, сьогодні на уроці, використовуючи ваші знання, уміння, зусилля, будемо працювати над темою «Двокрапка в безсполучниковому складному реченні».

– Спостереження з елементами аналізу (проаналізувати схеми-моделі, сформулювати правила вживання двокопкки в безсполучниковому складному реченні)

1. [] : [причина]

2. [] : [пояснення]

3. [] : [доповнення]

Оксані – радість: [чому? – бо] мати відрізала з полотна хустку, а порошком пофарбувала в червоний колір. (А.Головко)

Мені здається: [що?] твої очі в мою душі світять з вишини. (В.Сосюра)

Переконатися пора: [в чому?] зробиш зло – не жди добра. (Д.Білоус)

Поглянь у себе: [і що побачиш?] море там вирує, міниться і грає. (Л.Горлач)

– Зіставлення висновків з теоретичним матеріалом.

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

1. Дослідження-аналіз з елементами зіставлення.

Визначте смислові відношення між простими реченнями у складному. Варіанти відповідей впишіть у табличку. Вставте дві пропущені коми і шість двокопкок.

Варіанти відповідей: 1 – друга частина пояснює те, про що йдеться у першій (можна вставити *a same*);

2 – у другій частині – доповнення (можна вставити *і побачив..., і почув..., і зрозумів..., і відчув, що...*);

3 – у другій частині – причина (можна вставити *бо, тому що, через те що*).

1. Афоризм має перевагу над романом його завжди дочитують до кінця. 2. Дурневі можна дати тільки одну пораду стати ще дурнішим. 3. Бідні кращі за багатих менше вкрали (*В.Голобородько*). 4. Здається чую лопають каштани жовто-зелену викидають брость (*В.Стус*). 5. Стань полководцем власних думок навчи їх хоробрості (*Д.Арсенич*). 6. Старі люди кажуть два хитрих мудрого не переважають (*Л.Глібов*).

Речення №	1	2	3	4	5	6	11 – л	31 – в
Варіанти відповідей							12 – к	32 – і
Букви							22 – а	33 – б

© Підставте під вписані варіанти відповідей літери і прочитайте назву відомого українського видавництва кінця XIX ст.

2. Лінгвістичне дослідження.

Впишіть у табличку спочатку номери простих речень з узагальнювальним словом, а потім – складних безсполучникових речень. Вставте пропущені розділові знаки.

1. Враз сталося щось незвичайне тихе повітря стрепенулось скрутнулось вбік знялось над землею (*М.Коцюбинський*). 2. Усе в чеканні спілі краплі рос земля і місяць вишні і тополі і тиша в тиші і тумани в полі (*Б.Олійник*). 3. Ураз усе покращало біля мене і ясени з блакитними тінями, й зеленим шумом і нагорблена клуня з чотирма вітрами і скрипкові ворота... (*М.Стельмах*). 4. Притаїлось все пополохалось перед з'явищем тучі грізної вітрець ущух – ані подиху змовк веселий гай – ані шелесту... (*М.Старицький*). 5. Місце було дуже вигідне глибока яруга поросла чагаром була прикрита з усіх боків дубовим лісом (*Г.Тютюнник*).

Речення №						1 – д	3 – у	5 – р
Літери						2 – д	4 – а	

© Під вписані номери речень підставте літери і прочитайте прізвище автора вислову «Усмішка – повітря, яким душа дихає».

3. Творче моделювання.

Додайте до поданих частин складних безсполучникових речень такі продовження, щоб в утвореному реченні ставилася двокрапка.

Підказка: друга частина повинна вказувати на причину того, про що йдеться в першій.

1. Не хваліться перед незнайомцем своїми успіхами чи вищим становищем на службовій драбині

2. У громадському місці не розмовляйте голосно про особисті справи

3. Не обговорюйте прилюдно чужі смаки

4. Не використовуйте у своїх (навіть благородних) інтересах чужої таємниці

5. Про чужі нечесні наміри чи непристойні вчинки повідомляйте негайно

4. Дослідження-відновлення з елементами класифікації.

Двокрапка ставиться	
1. Якщо друга частина розкриває чи доповнює зміст першої, вказує на причину того, про що говориться в першій частині.	А. Бачу здалека: хвиля іскриста грає вільно по синьому морі. (Леся Українка)
2. Якщо в першій частині безсполучникового складного речення є слова <i>так, такий, одно</i> , конкретний зміст яких розкривається у другій частині.	Б. Сьогодні спочинем: близько хата, де дівчина ворота одчинить. (Т.Шевченко)
3. Якщо в першій частині є дієслова чути, знати, зрозуміти, бачити, дивитися, дивуватися і т.ін., які вказують, що в наступній частині буде викладено якийсь факт.	В. Здавна в Кавунів це так повелося: старі дома, а молодь здебільшого на марганцях. (О.Гончар)
	Г. У цьому полі, синьому, як льон, де тільки ти і ні душі навколо, уздрів і скляк: блукало в тому полі сто тіней. (В.Стус)
	Д. І сниться: він іде до хати, його стрічає рідна мати і каже ніжні слова. (А.Малишко)

Відповідь: 1-Б, 1-Г, 2-В, 3-А, 3-Д.

5. Дослідження-конструювання.

Перебудуйте прості речення з однорідними членами на складні безсполучникові причому в утвореному складному реченні друге речення (або кілька речень) повинні пояснювати зміст першого.

Зразок: Усе чарує зір кругом: роса, і луг, і води (В.Сосюра) – Усе чарує зір кругом: роса сріблиться, зеленіє луг, вода виграє хвилями.

1. Багато ворогів має виноград: і посуху, і шкідників. 2. Усе закуталось в чарівний світ: сад, озеро і лан. 3. Цікавила його історія мистецтва, особливо писанки і різьба по дереву. 4. У житті можуть трапитися різні люди: щедрі і скупі, веселі і лихі. 5. Агітація велася по-різному: і по телебаченню, і на радіо.

Домашнє завдання.

– Опрацювати теоретичний матеріал підручника (с.140-143).

На вибір:

– Скласти безсполучникові складні речення за поданими схемами-моделями. Зробити синтаксичний розбір одного з речень

1. [] : [причина]

2. [] : [пояснення]

3. [] : [доповнення]

– Скласти висловлення в публіцистичному стилі на тему «Не бійтесь заглядати у словник: це пишний яр, а не сумне провалля». Використати безсполучникові складні речення, які виражали б різні смислові відношення.